

Placebo

BEVEZETŐ

Ádám György

az MTA rendes tagja
dradam@ludens.elte.hu

Halmos Tamás

az MTA doktora, egyetemi tanár, főorvos,
MAZSIHISZ Szeretkórház Diabétesz Ambulancia
fishwash@t-online.hu

Amióta a placebo kifejezés bekerült az Akadémiánk által gondozott *Magyar Értelmező Kéziszótár* különböző kiadásaiba mint „gyógyszert utánzó, de hatóanyag nélküli készítmény” (Juhász et al., 1982), ez a terminus feltűnően gyors karriert futott be. Az orvosi szaknyelvből az évek folyamán szinte észrevétlenül átkerült a mindennapi szóhasználatba: ma már nem ritka a *placeboindíték* vagy a *placebohatás* említése a köznapi beszélgetésekben sem, ha valamely látszólagos okról vagy ha csupán feltételezett, nem valóságos mozgatórugóról van szó. A köznyelvi újságírás éppen úgy él vele, mint a rádió vagy a televízió metaforakészlete, de még igen távoli kulturális területen is találkozunk a használatával. Ma naposság hirdetnek hazánkban egy olyan különösi rockzenekart, amelynek neve Placebo!

Itt az ideje tehát, hogy lapunk is foglalkozzon ezzel a jelenséggel, a mögötte álló gyógyítási, orvosi és lélektani tényezőkkel, mozzanatokkal, belehelyezze ezeket a mai orvostudományi és pszichológiai gondolkodásba. Összeállításunk hat cikkből áll, ezek közül az első kettő „találomra” készült: a szerkesztők egyike, Halmos Tamás, az ismert belorvos, diabetológus tanár és a tapasztalt, széles kör-

ben ismert orvosi szerző, Hárdi István elmegorvos tanár vállalkoztak arra, hogy az általuk ismert orvosi irodalomban pásztázva közelítsék meg a placebojelenséget. Ezt a rögtönzészertű szemlét követi négy szisztematikus áttekintés.

Ebben a négy módszeres elemzésben a témában járatos orvos, biológus és pszichológus kutatók saját vizsgálataik és az irodalom ismerete alapján világítják meg a placebokérdés ilyen-olyan aspektusait. Fenyvesi Tamás belgyógyász, kardiológus professzor cikkének, Bárdos György biológus-pszichológus egyetemi tanár tanulmányának éppúgy, mint az egyik szerkesztő, Ádám György pszichofiziológus professzor dolgozatának tanulsága egybehangzóan az, hogy a placebohatás **valódi**, tehát **nem csupán látszólagos** élettani és lélektani jelenség, amellyel minden, az emberi egészséget érintő esemény során számolnunk kell! A hatfős társszerzői gárda legfiatalabb tagja, Köteles Ferenc PhD, pszichológus kolléga pedig zárócikkében az emberi evolúció fényében világítja meg a placebojelenséget. Még az Aaron Antonovsky által mintegy harminc esztendeje bevezetett és azóta népszerűvé vált „szalutogenikus” elvet is kilátásba

helyezi (Antonovsky, 1979, 1987) annak valószínűsítésére, hogy a placebo hatása az ember „jól-léte” (*salus* vagy *salutatio* = „jól-lét”, jólét vagy üdv) fenntartásának egyik fontos eszköze az öröm, a szeretet és a humor mellett. Itt tart ma a placebokutatás. Összeállításunkból csupán egy nagy témacsoport maradt ki: az úgynevezett *túlhígítós* szerek, a ma is népszerű homeopátia hatásának témaköre. A ma már mintegy kétszáz éve forgalomban lévő és mindmáig széles körben alkalmazott, erősen hígított hatóanyagok a komoly orvosi vélekedés szerint egyértelműen placebo-szerű hatást fejtenek ki, erről a problémakörrel is terveztek a szerkesztők tanulmány(oka)t. Rák Kálmán debreceni professzortársunk, a téma

kitűnő ismerője vállalkozott volna a kérdés sokoldalú kifejtésére. Az ő váratlan halála keresztlúhúzta terveinket. Örülnünk kell viszont annak, hogy néhány évvel ezelőtt a mi lapunkban már jelent meg egy színvonalas tanulmány (Rák, 2003) a témáról e kiváló szerző tollából. Csak remélni lehet, hogy a szilárd bizonyítékok gazdagodásával a közeljövőben fény derül e várakozást, anticipációt kifejező agyi folyamatnak, a placebojelenségnek még rejtett, fel nem tárt szabályaira és tulajdonságaira.

Kulcsszavak: *látszatgyógyítás, placebo, szalutogenikus hatás, Antonovsky, homeopátia, Rák Kálmán*

IRODALOM

- Juhász József – Szőke I. – O. Nagy G. – Kovalovszky M. (szerk.) (1982): *Magyar értelmező kéziszótár*. Az MTA Nyelvtudományi Intézete gondozásában. 5. kiadás. Akadémiai, Budapest
- Antonovsky, Aaron (1979): *Health, Stress and Coping*. Jossey-Bass Publishers, San Francisco

- Antonovsky, Aaron (1987): *Unraveling the Mystery of Health—How People Manage Stress and Stay Well*. Jossey-Bass Publishers, San Francisco
- Rák Kálmán (2003): Quo vadis medicina? *Magyar Tudomány*. 7, 824–834. <http://www.matud.iif.hu/03jul/004.html>

